

зкладах загальної середньої освіти у 2025/2026 навчальному році» / МОН України. Київ, 2025. URL : <https://surl.li/tawadq>

2. Міністерство освіти і науки України. «Про інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів / інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2025/2026 навчальному році» (Початкова освіта). Київ, 2025. URL : <https://surl.li/owrwis>

3. Міністерство освіти і науки України. Адаптації та модифікації у навчальному процесі закладів з інклюзивним навчанням. Київ, 2024. URL : [Інститут демократії та управління](#)

4. Ключкова А. В. Здобуття освіти дітьми з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої освіти. *Інклюзивна освіта*. Вересень № 2 (97). 2023. С. 105-114. URL : <https://surl.lu/dcuwer>

5. Савченко О. Я. Початкова освіта: педагогіка і методика навчання : навч. посіб. Київ : Грамота, 2024.

6. Морзе Н. В., Барна О. В. Методика навчання інформатики у початковій школі : навч.-метод. посіб. Київ : Педагогічна думка, 2023. 250 с.

7. Шевчук Т. Є. Індивідуальна освітня траєкторія учня в умовах інклюзивного навчання. *Освітній простір України*. 2024. № 24. С. 110-118.

8. Рібцун Ю. В. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами : навч.-метод. посіб. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2025. 136 с.

## **НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ УЧНІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ СТАРШОЇ ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ**

*Слободянюк Лариса, викладачка української мови, голова циклової комісії  
викладачів української і зарубіжної філології  
КЗВО «Барський гуманітарно-педагогічний коледж  
імені Михайла Грушевського» (Україна)*

У сучасних закладах загальної середньої освіти залишається актуальною проблема створення інклюзивного освітнього середовища, тобто організації

навчання для учнів з особливими освітніми потребами (ООП). Перед усіма педагогічними працівниками й перед учителями української мови, зокрема, постає завдання розробити для таких учнів оптимальний освітній маршрут, створити індивідуальну програму розвитку, визначити обсяг необхідних корекційних послуг, налагодити співпрацю з батьками та підготувати учня/ученицю до навчання в інклюзивному класі. З огляду на окреслену проблему, варто зазначити, що забезпечити високі стандарти освіти та успішну інтеграцію учнів з ООП в середовище загальноосвітнього закладу може лише той учитель, який готовий до роботи в інклюзивному просторі.

У 23 статті Конвенції про права дитини зазначено, що «розумово чи фізично неповноцінна дитина повинна проводити повноцінне гідне життя в умовах, які забезпечили б її гідність, сприяли її впевненості в собі і полегшували б її активну участь у житті суспільства» [4]. Відповідно до цього документа, корекційно-педагогічна діяльність, яка включає в себе корекцію порушень у фізичному та психічному розвитку учнів з особливими освітніми потребами (ООП), є складним психофізіологічним і соціально-педагогічним явищем і охоплює весь освітній процес [4].

Проблема впровадження інклюзивної освіти як з організаційної, так і з методичної точки зору перебувала в центрі уваги багатьох дослідників. Так, про завдання інклюзивного освітнього середовища та особливості його запровадження в ЗЗСО України написав у своїй праці О. Позняк [6]. Науковці О. Губарь, Ю. Демидова, Н. Савастру вивчали питання про роль педагогічних працівників у впровадженні інклюзивного навчання [2]. Проблемі практичної підготовки вчителів-філологів до роботи в інклюзивному освітньому просторі присвячені дослідження Н. Подлевської, А. Доценка, О. Стадніченко [6]; Т. Стеченко, О. Тютюнника тощо [8]. Стратегії і перспективи розвитку інклюзивної освіти в Україні опинилися в центрі уваги науковців А. Єфременко, Г. Луканської, Я. Багно [3].

Низка праць вітчизняних дослідників (І. Грицюк, А. Бондар, О. Чеботарьова тощо) присвячена, зокрема, організації інклюзивного освітнього простору для дітей із ДЦП.

Учитель української мови, організовуючи в старшій школі інклюзивне освітнє середовище для учня чи учениці з ДЦП, має знати, що в такого підлітка можуть бути проблеми з формуванням активного словника, фразового мовлення через затримку мовного розвитку; труднощі фонематичного сприймання – через відхилення в артикуляційній моториці; порушення писемного мовлення – через недостатність зорових вражень та уявлень; дисграфія та дислексія – через ураження мозку та порушення його дозрівання тощо. Тож для успішної організації інклюзивного навчання для учня/учениці з ДЦП учителю-філологу важливо розуміти клінічну та патогенетичну єдність мовленнєвих і рухових порушень, враховувати особливості пізнавальної діяльності, стану здорового та слухового сприймання, зорової та моральної координації дитини [5].

Досвід роботи автора з ученицею з особливими освітніми потребами (ДЦП) в умовах старшої профільної школи – Обласного наукового ліцею-інтернату Комунального закладу вищої освіти «Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського» – доводить, що підліток із порушенням опорно-рухового апарату, попри твердження багатьох дослідників, може мати гарно розвинену пам'ять, що виявляється, зокрема, в умінні емоційно, виразно цитувати великі за обсягом поетичні тексти. Роль учителя в роботі з такою дитиною полягає в тому, щоб спонукати учня/ученицю до активної участі в поетичних флешмобах, публічних читаннях, творчих зустрічах. Крім того, практичний досвід показує, що підліток із ООП (ДЦП) має схильність до написання власних прозових творів, що свідчить про його достатній розумовий розвиток і сформований активний словник. При цьому, однак, нерідко спостерігаються прояви дисграфії (неправильне розміщення літер у слові, відсутність розділових знаків) і втома від письма. Для подолання цього розладу вчитель може дозволити підлітку, замість зошита, користуватися ноутбуком. А використання візуальних засобів (зображень, схем, мнемотаблиць, інтелект-карт,

відеозаписів тощо), у свою чергу, сприятиме адаптації навчальних матеріалів для якісного засвоєння дитиною з ООП інформації з української мови.

Ще одним ефективним напрямком організації інклюзивного навчання для учня з ООП, як показує практичний досвід, є науково-дослідницька діяльність з української мови, яка сприяє зміцненню пам'яті, покращенню просторового сприйняття, мислення, а відтак підвищує впевненість учня/учениці у власних силах. У нашому випадку учениця з ДЦП виявила бажання досліджувати особливості виникнення неологізмів періоду воєнного стану й успішно впоралася з цим нелегким завданням.

Таким чином, учитель української мови, як і будь-який інший педагог, має володіти ґрунтовними знаннями про інклюзивну освіту, розуміти особливості роботи з дітьми, які мають різні особливі освітні потреби, і диференційовано розробляти для таких учнів індивідуальний освітній маршрут, що призведе в кінцевому результаті не лише до успішного засвоєння навчального матеріалу, але й допоможе дитині повірити у власні можливості.

#### **Список використаних джерел:**

1. Грицюк І. М. Особливості розвитку дитини з дитячим церебральним паралічем. *Освіта регіону. Політологія, психологія, комунікації* : наук. журн. Відкр. міжнар. ун-т розвитку людини «Україна». Кременчук, 2013. № 2. С. 295-299. URL : <https://surl.li/gpbcyf> (дата звернення: 12.12.2025).
2. Губарь О. Г., Демидова Ю. О., Савастру Н. І. Роль педагога у впровадженні інклюзивної освіти: компетентності та підходи. *Академічні візії*. 2023. № 26. URL : <https://surl.li/ovealv> (дата звернення: 09.12.2025).
3. Єфременко А.Г., Луканська Г.А., Багно Я.В. Особливості впровадження інклюзивної освіти в Україні: виклики, стратегії та перспективи розвитку. URL: <https://surli.cc/ysxxkf> (дата звернення: 09.12.2025).
4. Конвенція про права дитини. URL: <https://surl.li/xslqxx> (дата звернення: 09.12.2025).
5. Особливості розвитку та корекції мовлення у дітей з ДЦП. URL: <https://surl.li/njkbxj> (дата звернення: 12.12.2025).

6. Подлевська Н.В., Доценко А.О., Стадніченко О.О. Підготовка майбутніх учителів української мови до роботи в інклюзивному середовищі. Педагогічна Академія: наукові записки. 2024. №10. URL: <https://pedagogicalacademy.com/index.php/journal/issue/view/12> (дата звернення: 12.12.2025).

7. Позняк О. С. Модель впровадження інклюзивного освітнього середовища в закладі загальної середньої освіти. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2022. № 109. С. 256-271.

8. Стеченко Т. О., Тютюнник О. М. Підготовка майбутніх вчителів-філологів до роботи в інклюзивному освітньому середовищі: практичні аспекти. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. 2023. № 23(179). С. 120-124.

## **ЗАСТОСУВАННЯ РУХЛИВИХ ІГОР У ПРОЦЕСІ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ**

**Франчук Наталія**, кандидатка педагогічних наук, доцентка  
*Вінницький державний педагогічний університет  
імені Михайла Коцюбинського (Україна)*

**Цимбаліста Ольга**, здобувачка ступеня вищої освіти «магістр»  
*Вінницький державний педагогічний університет  
імені Михайла Коцюбинського (Україна)*

Євроінтеграційні процеси в Україні актуалізують на державному рівні проблему забезпечення соціальної інтеграції дітей з різними нозологіями. Одним із провідних ціннісних орієнтирів сучасної освіти є реалізація особистісно орієнтованого підходу та створення рівних умов для всіх учасників освітнього процесу незалежно від вікових, статевих та психофізичних особливостей. Зазначені ідеї зумовили активне впровадження інклюзивного підходу в освітній процес.

За даними Міністерства охорони здоров'я України, у державі налічується понад 135 тисяч дітей з різними нозологіями, що становить близько 1,5 % від